

Werkversie april 2026

Beleidsplan

Burgerschap

Inhoudsopgave

Visie op burgerschapsonderwijs	2
Burgerschap in de kerndoelen primair onderwijs	3
De rol van de leerkracht	4
Samenhang tussen leergebieden	5
Doelen	5
Uitwerking activiteiten gekoppeld aan de kerndoelen	6 t/m 12
Kwaliteitsbewaking/ meetinstrumenten	13 en 14
Uitwerking Kwink voor burgerschap	15 t/m 19

Visie op Burgerschapsonderwijs

Onze visie op burgerschap is erop gericht leerlingen te helpen zich te ontwikkelen tot betrokken en verantwoordelijke leden van de samenleving. We willen dat onze leerlingen niet alleen kennis hebben van de basiswaarden van onze democratische rechtsstaat, maar deze waarden ook actief beleven en toepassen in hun dagelijks leven. Dit is alleen mogelijk door een grondig begrip van de kenmerken van onze leerlingenpopulatie en de context waarin zij zich bevinden. Het stelt ons in staat om burgerschapsonderwijs te bieden dat niet alleen theoretische kennis levert, maar ook daadwerkelijk aansluit bij de specifieke behoeften van onze leerlingen.

Kenmerken van onze populatie en wat dit van ons vraagt

Onze school bevindt zich in een grootstedelijke wijk, Bloemhof, die gekarakteriseerd wordt door een hoge verhuisgraad en een diverse, vaak sociaal-economisch kwetsbare populatie. Veel van onze leerlingen komen uit gezinnen met een sociaal huurwoningachtergrond, wat invloed heeft op hun leefomstandigheden en de opvoedingssituatie. Deze dynamiek vraagt van ons als school om flexibel en contextbewust te zijn in ons burgerschapsonderwijs. We moeten inspelen op de wisselvalligheden van de wijk en de diverse achtergronden van onze leerlingen, zodat we hen effectief kunnen ondersteunen in hun ontwikkeling als actieve burgers.

De constante instroom en uitstroom van leerlingen, evenals de specifieke sociaaleconomische uitdagingen waarmee sommige gezinnen worden geconfronteerd, vragen van ons dat we burgerschapsonderwijs niet alleen als theoretisch concept benaderen, maar als een dynamisch proces dat inspeelt op de actuele behoeften van de leerlingen. Dit betekent dat we ruimte bieden voor reflectie op maatschappelijke vraagstukken die direct relevant zijn voor hun dagelijkse leven, zoals sociale rechtvaardigheid, gelijkheid, en het belang van gemeenschapszin.

De school is daarbij ook een oefenplaats voor de leerlingen.

Schoolcultuur en maatschappelijke vraagstukken

We streven naar een schoolcultuur waarin leerlingen leren omgaan met maatschappelijke vraagstukken en het belang van gelijkheid, vrijheid en respect. Gezien de diversiteit van onze populatie, richten we ons op het bevorderen van een inclusieve cultuur waarin respect voor verschillen centraal staat. Dit doen we door het aanbieden van activiteiten zoals het lezen van boeken over verschillende culturen, excursies naar culturele en historische locaties, en het organiseren van sociale projecten die de waarden van democratie en inclusie in de praktijk brengen. Zo kunnen leerlingen hun kennis omzetten in daadkracht en zich betrokken voelen bij hun directe omgeving en de bredere samenleving.

Samenwerking met ouders en schoolgemeenschap

De betrokkenheid van ouders is van essentieel belang in onze aanpak van burgerschapsonderwijs. Via inloopochtenden, themabijeenkomsten en andere vormen van ouderparticipatie, willen we een breed draagvlak creëren voor de burgerschapsdoelen die we met onze leerlingen nastreven. De context van de wijk en de specifieke achtergrond van de gezinnen vragen van ons dat we samenwerking met ouders actief zoeken, zodat we gezamenlijk kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van onze leerlingen als maatschappelijk betrokken burgers.

Leerlingen worden gestimuleerd om actief deel te nemen aan de schoolgemeenschap, bijvoorbeeld via de leerlingenraad. Dit biedt hun de ruimte om verantwoordelijkheid te nemen voor het welzijn van hun medeleerlingen en om actief bij te dragen aan een respectvolle en inclusieve schoolcultuur.

Burgerschap geïntegreerd in het onderwijs

Door burgerschap te integreren in verschillende vakken, zoals kleuterplein, PBS, Wetenswaardig en Kwink, zorgen we ervoor dat leerlingen niet alleen theoretische kennis opdoen, maar deze ook kunnen toepassen in discussies en debatten over maatschappelijke thema's die relevant zijn voor hun leefwereld. Dit versterkt hun vermogen om kritisch na te denken over onderwerpen als sociale rechtvaardigheid, gelijke kansen, en burgerrechten, wat hen voorbereidt op actieve deelname aan de samenleving.

Onze visie voor iedere leerling

Onze visie is dat iedere leerling, ongeacht achtergrond, zich in de school gezien en gehoord voelt. Door de diversiteit in onze leerling populatie te omarmen en actief te luisteren naar wat onze leerlingen nodig hebben, zorgen we ervoor dat zij zich bewust zijn van hun rol in het bijdragen aan een inclusieve, democratische samenleving. Wij streven ernaar dat alle leerlingen zich ontwikkelen in een omgeving die niet alleen respect, gelijkheid en vrijheid bevordert, maar ook actieve betrokkenheid bij de school en de bredere gemeenschap. Het vraagt van ons als school dat we flexibel en responsief blijven ten aanzien van de veranderende behoeften van onze leerlingen en hun families.

Burgerschap in de kerndoelen primair onderwijs/wettelijke opdracht

De samenleving verandert continu en het onderwerp burgerschap staat steeds meer in de belangstelling. Als school zijn we de laatste jaren druk bezig met het versterken van ons burgerschapsonderwijs.

Sinds 2021 geldt er ook een nieuwe wet die het burgerschapsonderwijs in het onderwijs bevordert. De huidige kerndoelen bevatten echter geen specifieke doelen voor burgerschap. Met het introduceren van de conceptkerndoelen wordt dit veranderd.

De kerndoelen voor burgerschap zijn in een apart leergebied beschreven, dit zorgt ervoor dat burgerschap de aandacht krijgt die nodig is om het goed in het onderwijsaanbod op te nemen,

Toch zijn de inhoud van burgerschap, meer dan bij andere leergebieden, sterk verbonden met andere vakken. Dit is ook goed terug te zien binnen de Oranjeschool.

De rol van de leerkracht

De rol van de leerkracht in de visie op burgerschap is cruciaal. Leerkrachten hebben de verantwoordelijkheid om niet alleen kennis over burgerschap over te brengen, maar ook om een veilige, respectvolle en inclusieve leeromgeving te creëren waarin leerlingen zich gezien en gehoord voelen. De leerkracht speelt een actieve rol in het bevorderen van de waarden van burgerschap, zoals respect, gelijkwaardigheid, en betrokkenheid bij de maatschappij. Hieronder volgt een nadere beschrijving van de rol van de leerkracht:

Rol van de leerkracht in Burgerschapsonderwijs

1. Model van Burgerschap

De leerkracht is een rolmodel voor de waarden van burgerschap. Door zelf respectvol om te gaan met anderen, kritisch na te denken over maatschappelijke vraagstukken en verantwoordelijkheid te nemen, laat de leerkracht zien hoe burgerschap in de praktijk werkt. Leerkrachten vormen daarmee een voorbeeld voor de leerlingen in hun manier van communiceren, handelen en het respecteren van verschillen.

2. Begeleider van Reflectie en Dialoog

Leerkrachten begeleiden leerlingen in het reflecteren op hun eigen waarden en overtuigingen. Ze stimuleren open gesprekken en discussies over maatschappelijke thema's, zoals gelijkheid, vrijheid en respect, waarbij alle stemmen gehoord mogen worden.

3. Bevorderaar van Inclusie en Diversiteit

Leerkrachten zorgen ervoor dat de leeromgeving divers en inclusief is. Ze dragen zorg voor leermaterialen die verschillende culturen, achtergronden en identiteiten weerspiegelen. Leerkrachten zorgen ervoor dat leerlingen zich kunnen herkennen in de inhoud van de lessen en dat niemand zich buitengesloten voelt.

4. Facilitator van Actieve Deelname

Leerkrachten moedigen leerlingen aan om actief deel te nemen aan schoolse en buitenschoolse activiteiten, zoals het organiseren van sociale projecten, deelname aan de leerlingenraad en het bespreken van maatschappelijke vraagstukken.

5. Begeleider van een Positieve Schoolcultuur

Leerkrachten dragen bij aan het creëren van een positieve schoolcultuur, waarin waarden zoals respect, verantwoordelijkheid, solidariteit en democratische betrokkenheid dagelijks worden nageleefd. Dit doen ze door samen met de leerlingen klassenregels op te stellen, gedrag te bespreken en een sfeer van wederzijds respect te bevorderen.

Samenhang tussen leergebieden

Burgerschapsonderwijs speelt zich bij uitstek af op het snijvlak van leergebieden. Alle andere leergebieden bieden belangrijke kennis en vaardigheden aan voor burgerschapsonderwijs. Scholen kunnen zelf kiezen hoe de kerndoelen burgerschap een plaats krijgen in het onderwijs. Wij maken gebruik van de volgende methodes en bronnen (aanbod):

- ✓ *Trefwoord*
De thema's binnen trefwoord worden van verschillende kanten belicht, zodat allerlei ervaringen uit de wereld van kinderen een plek kunnen krijgen. Trefwoord staat meerdere keren wekelijks op het rooster voor alle groepen.
- ✓ *PBS*
Schoolbrede gedragsaanpak zorgt voor een positieve en sociale omgeving die het leren bevordert en die gedragsproblemen voorkomt of doet afnemen. Deze lessen worden wekelijks gegeven.
- ✓ *Kwink voor burgerschap groep 1 tot 8*
De lessen van Kwink zijn afgestemd op de conceptdoelen van SLO en behandelt thema's zoals diversiteit, inclusie en democratische waarden. Het doel van deze lessen is om kinderen bewust te maken van thema's als respect, samenwerken, omgaan met verschillen en maatschappelijke verantwoordelijkheid.
- ✓ *Kleuterplein*
In elk thema zitten er twee burgerschapslessen, week 2 en week 3.
- ✓ *Wetenswaardig*
In les 8 staat burgerschapskennis centraal. In les 12 wordt burgerschapskennis toegepast, bijvoorbeeld in een klassengesprek of een debat.
- ✓ *Veilig leren lezen*
Het ankerverhaal gaat vaak over diversiteit.
- ✓ *Jeugdjournaal*
Elke dag kijken we naar het Jeugdjournaal, waarin actuele onderwerpen zoals democratie en de samenleving aan bod komen. Na het kijken worden er stellingen en vragen besproken, zodat de kinderen hun eigen mening kunnen vormen en delen over de besproken thema.
- ✓ *Eigen schoolbibliotheek*
Rijke en diverse leesomgeving

Doelen

Er zijn zes conceptkerndoelen voor burgerschap.

Kerdoel 1 – Schoolcultuur

De school zorgt voor een democratische cultuur.

Kerdoel 2 – Diversiteit

De leerling handelt respectvol vanuit kennis over een diverse samenleving.

Kerdoel 3 - Democratische waarden

De leerling geeft aan hoe diens handelen verbonden is met democratische waarden.

Kerdoel 4 - Maatschappelijke betrokkenheid

De leerling verkent verschillende mogelijkheden om bij te dragen aan de samenleving.

Kerdoel 5 - Democratische betrokkenheid

De leerling verkent hoe die democratisch handelen in dagelijkse situaties kan vormgeven.

Kerdoel 6 - Maatschappelijke vraagstukken

De leerling weegt af welke mogelijkheden die heeft om ten aanzien van maatschappelijke vraagstukken te handelen.

Het eerste doel is een aanbod doel, dit aanbod is nodig om de overige doelen te realiseren.

Het eerste doel vraagt dus inspanning van de school en niet van de leerling.

- ✓ We zorgen voor een veilige schoolomgeving met aandacht voor diversiteit en inclusie.
- ✓ We bieden activiteiten die de betekenis laten zien van de democratische waarden en stimuleren hierbij het kritische denkvermogen.
- ✓ We creëren een respectvolle omgeving waar uitgegaan wordt van het gelijkheidsbeginsel, vrijheid van meningsuiting, begrip voor anderen, verdraagzaamheid (en afwijzen van onverdraagzaamheid), discriminatie wordt afgewezen, autonomie wordt bevorderd en iedereen zich verantwoordelijk voelt voor het welzijn van zichzelf, anderen en de school.
- ✓ We volgen en meten de ontwikkeling van beschreven aanbod.

Uitwerking activiteiten gekoppeld aan de kerndoelen:

Kerdoel 1 Schoolcultuur		
Onderbouw	Middenbouw	Bovenbouw
<ul style="list-style-type: none"> • Leesomgeving waarbij aandacht is voor diversiteit en inclusie <i>(Boeken in de klas waarbij rekening is gehouden met een rijke leesomgeving)</i> • Leermateriaal die verschillende culturen, achtergronden en identiteiten weerspiegelen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Leesomgeving waarbij aandacht is voor diversiteit en inclusie <i>(Schoolbibliotheek, waarbij rekening is gehouden met een rijke leesomgeving)</i> • Leermateriaal die verschillende culturen, achtergronden en identiteiten weerspiegelen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Leesomgeving waarbij aandacht is voor diversiteit en inclusie. <i>(Schoolbibliotheek, waarbij rekening is gehouden met een rijke leesomgeving)</i> • Leermateriaal die verschillende culturen, achtergronden en identiteiten weerspiegelen.
<ul style="list-style-type: none"> • Jaarlijks een excursie naar culturele en historische locaties, bijvoorbeeld het dinopark of Blijdorp. • Tijdens de Kinderboekenweek gastlessen die aansluiten bij de thema's van die week, zoals diversiteit, vrijheid of andere relevante maatschappelijke vraagstukken. • Andere culturele excursies, zoals bezoeken aan lokale musea, het theater, kinderboerderij of evenementen die inclusie en sociale rechtvaardigheid benadrukken. 	<ul style="list-style-type: none"> • Jaarlijks een excursie naar culturele en historische locaties, bijvoorbeeld het Rijksmuseum of Archeon. • Tijdens de Kinderboekenweek gastlessen die aansluiten bij de thema's van die week, zoals diversiteit, vrijheid of andere relevante maatschappelijke vraagstukken. • Andere culturele excursies, zoals bezoeken aan lokale musea, het theater, kinderboerderij of evenementen die inclusie en sociale 	<ul style="list-style-type: none"> • Jaarlijks een excursie naar culturele en historische locaties, bijvoorbeeld het Rijksmuseum of Archeon. • Tijdens de Kinderboekenweek gastlessen die aansluiten bij de thema's van die week, zoals diversiteit, vrijheid of andere relevante maatschappelijke vraagstukken. • Andere culturele excursies, zoals bezoeken aan lokale musea, het theater, kinderboerderij of evenementen die inclusie en sociale

	rechtvaardigheid benadrukken.	rechtvaardigheid benadrukken.
<ul style="list-style-type: none"> Betrokkenheid bij de inrichting van school en evenementen. 	<ul style="list-style-type: none"> Betrokkenheid bij de inrichting van school en evenementen. 	<ul style="list-style-type: none"> Betrokkenheid bij de inrichting van school en evenementen.
<ul style="list-style-type: none"> Ouderbetrokkenheid door middel van inloop, koffieochtenden, oudercommissie. <p>Wekelijkse bijeenkomsten met verschillende thema's, bijvoorbeeld over opvoeding, inclusie, of maatschappelijke ontwikkelingen, waar ouders bij kunnen aansluiten.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Ouderbetrokkenheid door middel van inloop, koffieochtenden, oudercommissie. <p>Wekelijkse bijeenkomsten met verschillende thema's, bijvoorbeeld over opvoeding, inclusie, of maatschappelijke ontwikkelingen, waar ouders bij kunnen aansluiten.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Ouderbetrokkenheid door middel van inloop, koffieochtenden, oudercommissie. <p>Wekelijkse bijeenkomsten met verschillende thema's, bijvoorbeeld over opvoeding, inclusie, of maatschappelijke ontwikkelingen, waar ouders bij kunnen aansluiten.</p>
	<p>Kinderraad De kinderraad vergadert één keer per zes weken.</p>	<p>Kinderraad De kinderraad vergadert één keer per zes weken.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Sociale projecten organiseren zoals het maken van kerststukjes voor het bejaardentehuis, waarbij leerlingen actief bijdragen leveren. 	<ul style="list-style-type: none"> Sociale projecten organiseren zoals het maken van kerststukjes voor het bejaardentehuis, waarbij leerlingen actief bijdragen leveren. 	<ul style="list-style-type: none"> Sociale projecten organiseren zoals het maken van kerststukjes voor het bejaardentehuis, waarbij leerlingen actief bijdragen leveren.
<ul style="list-style-type: none"> PBS-lessen wekelijks, gericht op het bevorderen van positieve gedragingen en inclusie in de schoolcultuur. 	<ul style="list-style-type: none"> PBS-lessen wekelijks, gericht op het bevorderen van positieve gedragingen en inclusie in de schoolcultuur. 	<ul style="list-style-type: none"> PBS-lessen wekelijks, gericht op het bevorderen van positieve gedragingen en inclusie in de schoolcultuur.
<ul style="list-style-type: none"> Kwink voor burgerschap Les 13 en 14, Gender, veiligheid en democratische waarden. 	<ul style="list-style-type: none"> Kwink voor burgerschap Les 13 en 14, Genderdiversiteit, veiligheid en democratische waarden. <i>Verplichte burgerschapslessen tijdens naschoolse activiteiten</i> 	<ul style="list-style-type: none"> Kwink voor burgerschap Les 13 en 14, Genderdiversiteit, veiligheid en democratische waarden. <i>Verplichte burgerschapslessen tijdens naschoolse activiteiten</i>

Kerdoel 2 diversiteit		
Onderbouw	Middenbouw	Bovenbouw
<ul style="list-style-type: none"> • één keer per maand tijdens de begrijpend lezen lessen. (Teksten over verschillende gezinsstructuren, culturen en waarden. • Methode Kleuterplein biedt lessen in diversiteit <p><i>Thema mijn familie, iedereen neemt familiefoto's mee.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wetenswaardig Ieder thema heeft twee expliciete burgerschapslessen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wetenswaardig Ieder thema heeft twee expliciete burgerschapslessen.
<ul style="list-style-type: none"> • Thema's binnen trefwoord 	<ul style="list-style-type: none"> • Thema's binnen trefwoord 	<ul style="list-style-type: none"> • Thema's binnen trefwoord
<ul style="list-style-type: none"> • Kwink voor burgerschap <p>Les 3,6 en 7 anders zijn, hetzelfde mogen, het gezin en racisme</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kwink voor burgerschap <p>Les 3,6 en 7 iedereen is anders en gelijkwaardig, bij ons thuis en racisme. <i>Verplichte burgerschapslessen tijdens naschoolse activiteiten</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kwink voor burgerschap <p>Les 3, 6 en 7 Gelijke behandeling, van huis uit en racisme. <i>Verplichte burgerschapslessen tijdens naschoolse activiteiten</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> • Week tegen pesten <p>Activiteitenaanbod waarbij het promoten van positieve gedragingen, solidariteit en het versterken van de sociale cohesie in de klas worden ingezet. De gedragspecialist en SMW ondersteunen de Week Tegen Pesten door lessen te geven die bewustwording creëren, sociale vaardigheden versterken om pesten te voorkomen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Week tegen pesten <p>Activiteitenaanbod waarbij het promoten van positieve gedragingen, solidariteit en het versterken van de sociale cohesie in de klas worden ingezet.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Week tegen pesten <p>Activiteitenaanbod waarbij het promoten van positieve gedragingen, solidariteit en het versterken van de sociale cohesie in de klas worden ingezet.</p>

Kerdoel 3 Democratische waarden		
Onderbouw	Middenbouw	Bovenbouw
<ul style="list-style-type: none"> • Methode Kleuterplein biedt lessen in gelijkheid en vrijheid. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wetenswaardig Ieder thema heeft twee expliciete burgerschapslessen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wetenswaardig Ieder thema heeft twee expliciete burgerschapslessen.
<ul style="list-style-type: none"> • Thema's binnen Trefwoord 	<ul style="list-style-type: none"> • Thema's binnen Trefwoord 	<ul style="list-style-type: none"> • Thema's binnen Trefwoord
<ul style="list-style-type: none"> • Kwink voor burgerschap Les 1 ,2 en 4 hulp nodig, wie is de baas en iedereen naar school 	<ul style="list-style-type: none"> • Kwink voor burgerschap Les 1 ,2 en 4 regels en rechten, mensenrechten, altijd en overal en wie heeft het hier voor het zeggen. <i>Verplichte burgerschapslessen tijdens naschoolse activiteiten</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Kwink voor burgerschap Les 1 ,2 en 4 mensenrechten zijn nodig, onze democratische rechtstaat en mediawijs. <i>Verplichte burgerschapslessen tijdens naschoolse activiteiten</i>
		<ul style="list-style-type: none"> • Mediawijsheid Les in online en offline en omgangsvormen daarbij. Verplichte activiteit voor de bovenbouwgroepen.

Kerdoel 4 Maatschappelijk betrokkenheid		
Onderbouw	Middenbouw	Bovenbouw
<ul style="list-style-type: none"> • Methode Kleuterplein biedt lessen in het benoemen van eigen waarden en reflectie daarop. <i>(Kringgesprekken als: Wat vind jij belangrijk om mee te spelen of wat vind je belangrijk voor anderen?)</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Wetenswaardig Ieder thema heeft twee expliciete burgerschapslessen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wetenswaardig Ieder thema heeft twee expliciete burgerschapslessen.
<ul style="list-style-type: none"> • Thema's binnen Trefwoord 	<ul style="list-style-type: none"> • Thema's binnen Trefwoord 	<ul style="list-style-type: none"> • Thema's binnen Trefwoord
<ul style="list-style-type: none"> • Kwink voor burgerschap Les 5, 10 en 12, houd het schoon en hoe groot is jouw wereld. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kwink voor burgerschap Les 5, 10 en 12 een schone leefomgeving en een plek voor iedereen. <i>Verplichte burgerschapslessen tijdens na schoolse activiteiten</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Kwink voor burgerschap Les 5, 10 en 12 verantwoordelijkheid voor je leefomgeving en gedwongen migratie. <i>Verplichte burgerschapslessen tijdens na schoolse activiteiten</i>

		<ul style="list-style-type: none"> • Project houtsnippers op het schoolplein: <i>Leerlingen worden letterlijk en figuurlijk betrokken bij hun directe leeromgeving</i>
--	--	--

Kerdoel 5 democratische betrokkenheid		
Onderbouw	Middenbouw	Bovenbouw
<ul style="list-style-type: none"> • Methode kleuterplein biedt lessen in samen regels maken en respectvol communiceren. Er wordt gebruik gemaakt van visuele hulpmiddelen zodat afgesproken gedragingen nageleefd kunnen worden. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wetenswaardig ieder thema heeft twee expliciete burgerschapslessen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wetenswaardig ieder thema heeft twee expliciete burgerschapslessen.
<ul style="list-style-type: none"> • Thema's binnen Trefwoord 	<ul style="list-style-type: none"> • Thema's binnen Trefwoord 	<ul style="list-style-type: none"> • Thema's binnen Trefwoord
<ul style="list-style-type: none"> • Kwink voor burgerschap Les 8 en 9, je zegje doen en mediawijsheid 	<ul style="list-style-type: none"> • Kwink voor burgerschap Les 8 en 9, je mening wordt gehoord en mediawijsheid <i>Verplichte burgerschapslessen tijdens naschoolse activiteiten</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Kwink voor burgerschap Les 8 en 9, jouw stem telt mee en mediawijsheid <i>Verplichte burgerschapslessen tijdens naschoolse activiteiten</i>
		<ul style="list-style-type: none"> • Snuffelstages naar verschillende plekken waarbij de werking van democratie zichtbaar is.
<ul style="list-style-type: none"> • Aan het begin van het schooljaar samen klassenregels opstellen gerelateerd aan de PBS-klassenmatrix en gedragsverwachting en, hierbij geldt dat iedereen een stem heeft in de klas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Aan het begin van het schooljaar samen klassenregels opstellen gerelateerd aan de PBS-klassenmatrix en gedragsverwachting en, hierbij geldt dat iedereen een stem heeft in de klas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Aan het begin van het schooljaar samen klassenregels opstellen gerelateerd aan de PBS-klassenmatrix en gedragsverwachting en, hierbij geldt dat iedereen een stem heeft in de klas.

Kerndoel 6 maatschappelijke vraagstukken

Onderbouw	Middenbouw	Bovenbouw
<ul style="list-style-type: none"> Methode Kleuterplein biedt lessen in samen regels maken en respectvol communiceren 	<ul style="list-style-type: none"> Wetenswaardig Kerndoel 6 is verweven in alle thema's van Wetenswaardig, omdat ieder thema een les bevat waarin wordt gedebatteerd over een maatschappelijk vraagstuk 	<ul style="list-style-type: none"> Wetenswaardig Kerndoel 6 is verweven in alle thema's van Wetenswaardig, omdat ieder thema een les bevat waarin wordt gedebatteerd over een maatschappelijk vraagstuk
<ul style="list-style-type: none"> Thema's binnen Trefwoord 	<ul style="list-style-type: none"> Thema's binnen Trefwoord 	<ul style="list-style-type: none"> Thema's binnen Trefwoord
<ul style="list-style-type: none"> Kwink voor burgerschap Les 11, technologisch burgerschap 	<ul style="list-style-type: none"> Kwink voor burgerschap Les 11, technologisch burgerschap <i>Verplichte burgerschapslessen tijdens na schoolse activiteiten</i> 	<ul style="list-style-type: none"> Kwink voor burgerschap Les 11, technologisch burgerschap <i>Verplichte burgerschapslessen tijdens na schoolse activiteiten</i>
		<ul style="list-style-type: none"> Snuffelstages naar verschillende plekken waarbij de werking van democratie zichtbaar is.
		Voorleeswedstrijd

Kwaliteitsbewaking/meetinstrumenten

Met de planning vanuit Kwink voor burgerschap, de wekelijkse lessen van Wetenswaardig, de wekelijkse lessen van Kleuterplein, inzet van Trefwoord en de wekelijkse lessen van PBS zorgen we ervoor dat de lessen van burgerschap in onze roosters goed is ingebed. De leerlingen worden gevolgd aan de hand van:

KIJK, observatiesysteem voor groep 1 en 2. Er wordt dagelijks geobserveerd en twee keer per jaar worden deze data geregistreerd in KIJK.

Bij het observeren van kinderen van groep 1 en 2 met de KIJK-methode kijk je naar:

1. Samenwerking en interactie: Delen, beurt nemen, en helpen.
2. Zelfregulatie: Emoties reguleren en communiceren.
3. Respect voor anderen: Omgaan met spullen en grenzen.
4. Zelfstandigheid: Keuzes maken en verantwoordelijkheden nemen.
5. Sociale normen: Volgen van regels en afspraken.

IEP hart en handen vanaf groep 3 (nov en maart)

Het IEP Hart en Handen bevordert burgerschap door het inzichtelijk maken van:

1. Hart (emotionele ontwikkeling): Empathie, respect en verantwoordelijkheid voor eigen gevoelens.
2. Handen (praktische vaardigheden): Samenwerken, delen en regels volgen.

Afname BSM

Vanaf mei 2026 gaan wij de BSM voor burgerschap gebruiken.

De BSM (Burgerschapsmeting) is een meetinstrument dat inzicht geeft in de ontwikkeling van leerlingen op het gebied van burgerschap. Leerlingen vullen vragenlijsten in die gericht zijn op verschillende onderdelen, zoals democratisch handelen, sociale vaardigheden, omgang met diversiteit en maatschappelijke betrokkenheid. De resultaten worden vertaald naar overzichtelijke rapportages, die de school helpen om patronen en ontwikkelpunten te signaleren.

De vragen binnen de BSM bestaan onder andere uit stellingen en praktijksituaties, waarbij leerlingen aangeven hoe zij denken en handelen in sociale en maatschappelijke contexten. Hierbij kan gedacht worden aan thema's zoals respect voor anderen, omgaan met verschillende meningen, inclusie, sociale veiligheid en verantwoordelijkheid nemen binnen de samenleving.

De verkregen data geven inzicht in de ontwikkeling van onze leerlingen, passend bij de diverse en stedelijke context van Rotterdam Zuid. Op basis van deze inzichten kunnen gerichte keuzes worden gemaakt in doelen, didactisch handelen en het onderwijsaanbod. Hierdoor sluiten wij beter aan bij de behoeften van onze leerlingen en werken wij planmatig en doelgericht aan de versterking van de kwaliteit van ons burgerschapsonderwijs. Hiermee kunnen wij de cyclus van meten, analyseren en bijstellen gericht inzetten binnen ons burgerschapsonderwijs.

Afname sociale veiligheidsmonitor groep 7/8 via Vensters als onderdeel van leerling tevredenheid groep 6 t/m 8 geeft inzicht in (afname door gedragspecialist):

1. Respect voor elkaar: Hoe veilig en gerespecteerd kinderen zich voelen, wat essentieel is voor een harmonieuze samenleving.
2. Verantwoordelijkheid: Het geeft inzicht in hoe kinderen omgaan met grenzen en regels, wat bijdraagt aan verantwoordelijkheidsgevoel.
3. Sociale betrokkenheid: Hoe kinderen elkaar steunen en bijdragen aan een veilige, inclusieve omgeving.
Deze monitor helpt te begrijpen hoe kinderen zich ontwikkelen in hun sociale en maatschappelijke rollen.

Oudercommissie en MR

Tijdens de vergaderingen (beide gremia ongeveer vijf per jaar) wordt gevraagd en ongevraagd feedback gegeven door ouders. Deze feedback wordt meegenomen voor een passend vervolg naar respectievelijk het Evenemententeam, directie of specialist.

Data SWISSuite analyse van de data incidenten (analyse gedragspecialist)

1. Sociale interactie: Hoe kinderen communiceren en samenwerken met anderen, wat bijdraagt aan een gevoel van gemeenschap.
2. Wederzijds respect: Hoe kinderen omgaan met verschillen en elkaars meningen en gevoelens respecteren.
3. Inlevingsvermogen: Het vermogen van kinderen om zich in anderen te verplaatsen, wat essentieel is voor burgerschapswaarden als solidariteit en zorg voor anderen.
4. Zelfbewustzijn: Inzicht in eigen gedrag en het effect ervan op anderen, wat bijdraagt aan persoonlijke verantwoordelijkheid binnen de samenleving.

Monitoring vanuit **SWISSuite** biedt waardevolle inzichten in de ontwikkeling van deze vaardigheden die later belangrijk zijn voor actief en verantwoord burgerschap. Tijdens de PBS-kernteam overleggen wordt gekeken naar de data en eventuele interventies ingezet.

Wetenswaardig

De lessen 8 en 12 worden nagekeken en besproken door de leerkrachten (dit zijn de burgerschapslessen binnen Wetenswaardig). De leerlingen maken de verwerkingsopdrachten en deze worden nabesproken. De leerkrachten schrijven in de thema-evaluatie een analyse en welke acties zij daaraan eventueel willen verbinden. De antwoordenbladen van de kennisquizzes en eindopdrachten worden gearchiveerd en gebruikt als data.

Lessen Kwink voor burgerschap

Tijdens de lessen Kwink wordt op de volgende manier gemonitord:

1. Observaties in de klas: Het gedrag van de leerlingen tijdens de lessen wordt geobserveerd. Hoe gaan de kinderen met elkaar om, hebben ze respect voor verschillende standpunten? Zien we verandering inhouding, communicatie en samenwerking?
2. De opdrachten worden in de groepen in een werkboekje bijgehouden. Dit helpt de voortgang te monitoren.

3. Samenwerking in projecten: Door het proces van samenwerking te monitoren, kun je zien in hoeverre de leerlingen de burgerschapsvaardigheden daadwerkelijk toepassen.

Hoe deze gegevens ons onderwijs verbeteren

De informatie die op bovenstaande manieren wordt verzameld, vormt een waardevolle bron om ons onderwijs continu te verbeteren en te verfijnen.

- **Bijsturen van lessen:** Als blijkt dat leerlingen moeite hebben met het uiten van hun mening of het omgaan met meningsverschillen, passen we onze lessen hierop aan door extra te oefenen met deze vaardigheden.
- **Gerichte ondersteuning:** We kunnen sneller signaleren welke leerlingen extra begeleiding nodig hebben op sociaal-emotioneel vlak, en hier actie op ondernemen.
- **Aanscherpen van doelen:** Door terug te kijken op wat leerlingen wel of niet beheersen, stellen we gerichtere doelen voor de komende lessen of thema's.
- **Verantwoording:** De verzamelde informatie maakt zichtbaar wat we doen aan burgerschapsvorming. Dit kunnen we onderbouwen richting ouders, collega's, de inspectie en het schoolbestuur.

Kwink en burgerschap

Groep 1&2

14 lessen

Les 1 Democratische waarden/hulp nodig

De leerlingen leren:

- Recht hebben op een zo gezond mogelijk leven
- Verantwoordelijkheid om elkaar te helpen

Les 2 Democratische betrokkenheid/ wie is de baas?

De leerlingen leren:

- Dat je aan de regels moet houden

Les 3 Diversiteit/ anders zijn, hetzelfde mogen

De leerlingen leren:

- Dat iedereen anders is en hetzelfde mag

Les 4 Invloed/ iedereen naar school

De leerlingen leren:

- Dat iedereen recht heeft op onderwijs
- Iets vertellen over hoe een school georganiseerd is

Les 5 Maatschappelijk betrokkenheid/ Houd het schoon!

De leerlingen leren:

- Samen zorg te dragen voor een schone wereld.

Les 6 Maatschappelijke vraagstukken/ het gezin

De leerlingen leren:

- Dat er verschillende gezinnen zijn

Les 7 Diversiteit/ racisme

De leerlingen leren:

- Wat racisme is

Les 8 Democratische betrokkenheid/ verkiezingen

De leerlingen leren:

- Dat ze mogen zeggen wat ze vinden

Les 9 Mediawijs

De leerlingen leren:

- Wat met mediawijs wordt bedoeld
- Dat ze keuzes kunnen maken bij het kijken naar filmpjes

Les 10 Maatschappelijke betrokkenheid/ hoe groot is jouw wereld?

De leerlingen leren:

- Dat de wereld groter is dan wat ik om me heen zie

Les 11 Technologisch burgerschap

De leerlingen leren:

- Welke rol apparaten en technologie in hun leven spelen.

Les 12 Maatschappelijke betrokkenheid/ politie en rechten?

De leerlingen leren:

- Wat de politie doet
- Wat de rol van de rechter is

Les 13 Maatschappelijke vraagstukken/ hoe groot is jouw wereld?

De leerlingen leren:

- Dat iedereen zichzelf mag zijn

Les 14 schoolcultuur/ veiligheid?

De leerlingen leren:

- Wie helpt om veilig te zijn

Uitwerking Kwink voor Burgerschap

Groep 3 & 8

14 lessen

Les 1 Vrijheid

De leerlingen leren:

- Dat je in Nederland veel vrijheid hebt
- Wat met vrijheid van meningsuiting wordt bedoeld
- Dat je iemand kunt kwetsen met een mening
- Dat er regels om je te beschermen

Les 2 Rechten en plichten

De leerlingen leren:

- Dat je rechten hebt
- Dat je plichten hebt
- Wat mensenrechten zijn
- Democratische besluitvorming

Les 3 Respect

De leerlingen leren:

- Wat er met respect wordt bedoeld
- Hoe je iemand met respect kunt behandelen
- Wat asociaal gedrag is
- Gelijkwaardigheid

Les 4 Invloed

De leerlingen leren:

- Dat andere mensen invloed kunnen hebben op de keuzes die je maakt
- Dat jij invloed kunt hebben op de keuzes die andere mensen maken
- Dat sommige mensen een voorbeeld zijn voor anderen

Les 5 Cultuur

De leerlingen leren:

- Wat waarden en normen zijn
- Wat met cultuur wordt bedoeld
- Dat mensen uit dezelfde cultuur

Les 6 Tradities en geloof

De leerlingen leren:

- Wat een traditie is
- Wat met geloof wordt bedoeld
- Dat bij elk geloof normen en tradities horen

Les 7 Media gebruiken

De leerlingen leren:

- Wat met media bedoeld wordt
- Wat social media zijn
- Waarvoor je social media kunt gebruiken

Les 8 Invloed van media

De leerlingen leren:

- Dat media invloed kunnen hebben op hoe je over iets denkt
- Dat beelden in de media niet altijd helemaal kloppen
- Wat met een hype wordt bedoeld

Les 9 Mediawijs

De leerlingen leren:

- Wat met mediawijs wordt bedoeld
- Dat het verstandig is om na te denken over wat je via social media deelt
- Dat social media een grote rol in je leven kunnen spelen

Les 10 Media en respect

De leerlingen leren:

- Dat het belangrijk is om respect voor elkaar te hebben op social media
- Wat online pesten is
- Dat online pesten vervelende gevolgen kan hebben